XXVI.

SPRAWOZDANIE

KRAKOWSKIEGO

TOW. OŚWIATY LUDOWEJ

ZA ROK 1913.

Nakładem krak. Towarzystwa Oświaty Ludowej. — Czcionkami drukarni Związkowej w Krakowie (Mikołajska L. 13), pod zarządem A. Szyjewskiego.

Jego Świątobliwość Ojciec Święty PIUS X. na prośl
swego tajnego szambelana, wiceprezesa Zarządu Główneg
Towarzystwa Oświaty Ludowej w Krakowie, Dra Kaz
mierza Lubeckiego, raczył najmiłościwiej udzielić wszystki
członkom i współpracownikom tegoż Towarzystwa Bło
gosławieństwa Apostolskiego z odpustem zupełnym n
godzinę śmierci, a to nawet gdyby nie mogli się wysp
wiadać i komunikować, lecz ze skruchą wymówili świę
Imię JEZUS usty, albo przynajmniej sercem. Dan w Rzymi
w grudniu 1913 roku.

SPRAWOZDANIE
KRAK. TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ
za rok 1913.

Owoce całorocznej pracy oddajemy do rąk P. T. Członków. Praca to skromna, to prawda, ale jeśli się uwzględni okoliczności wśród których ją podejmujemy, trudności z któremi walczyć nam przychodzi, to przyznać trzeba, że nie jest źle, choć mogłoby być lepiej, choć koniecznie lepiej być powinno.

Rok 1913 to rok wyborów sejmowych, pod hasłem walki o reformę wyborczą, walki zawziętej radykalizmu ze wszystkiem, co umiarkowane, co katolickie.

Polityka zakradła się gdzieniegdzie w ciche ustronie czytelniane i sparaliżowała dawną szczerą życzliwość dla naszej instytucyi wśród tych, co kierują temi placówkami oświatowemi. Świadczą o tem korespondencye, świadczy skromniejszy niż zwykle napływ sprawozdań rocznych, które dać mają obraz rozwoju czytelni.

Bolesny ten objaw nie zniechęcił jednak odświeżonego Zarządu z nowym prezesem na czele i nie skłonił do przemalowania sztandaru naszego katolickiego dla miłych oczu ludzi, na których działa on jak czerwone sukno torreadora, a nie zrobimy tego z powodu znajomości i umiłowania polskiego ludu, który czy pod krakowską sukmaną czy pod góralską siermięgą nosi serce, co szczerze ukochało Pana Boga i świętą katolicką wiarę. To przeświadczenie dodaje nam siły i choć w oświatowym pochodzie sztandar nasz opuszczą może jednostki, to jednak zawsze wiernym mu będzie lud, dla którego pracujemy, a skupić się winny koło niego wszystkie sfery katolickie i zsolidaryzować się z nami w pracy oświatowej wśrod zagrożonej wsi polskiej, zatruwanej jadem radykalizmu i nienawiści.

Przyznajemy, że pewien procent zniechęconych kierowników czytelń wytworzył się z powodu niezrozumienia naszego trudnego położenia materyalnego, które w roku ostatnim wobec ogólnego zastoju ekonomicznego w kraju, na korzyść naszą bynajmniej się nie zmieniło. Pozbawieni subwencyi sejmowej, ograniczeni w datkach różnych instytucyi i wkładkach członków, zmuszeni byliśmy scieśnić ramy naszej pracy i uzależnić ją od stanu kasy. Stąd nie można było zadośćuczynić wszystkim, coraz to natarczywszym żądaniom, coraz to liczniejszym prośbom o nowe czytelnie, o nowe książki, o książki lepsze, droższe, o odczyty.

Tego niektórzy kierownicy czytelń, mimo naszych wyjaśnień, zrozumieć nie chcą i zniechęcają się do pracy, na czem cierpi niewymownie sama sprawa oświaty ludu, a tylko zrozumienie naszego stanowiska dać może tej pracy ciągłość, stałość i produktywność; winy chwilowego zastoju nie każe szukać u innych ale wzbudza ufność we własne siły i podsycane obywatelskiemi, narodowemi pobudkami kontynuuje gorliwie rzecz rozpoczętą. Nie inaczej też jest w bardzo wielu czytelniach naszych, gdzie położenie krakowskiego Towarzystwa Oświaty ludowej zrozumieć chciano.

W dziale czytelnianym, który jest najważniejszą gałęzią naszej działalności, założyliśmy 23 czytelnie nowe, a zasililiśmy nowemi książkami 178 dawniej założonych bibliotek i na ten cel rozesłaliśmy 8109 książek, wartości 6.941 koron.

Z 258 czytelń otrzymaliśmy sprawozdania roczne; w nich było 23.062 czytelników, którzy wypożyczyli i przeczytali 191.072 książek. Dokładniejsze daty wykazuje tabelka na stronicy 6 do 15, gdzie każdy powiat osobno jest przedstawiony.

Wszystkim P. T. kierownikom czytelń wyrażamy szczere i serdeczne podziękowanie za ich bezinteresowną, gorliwą pracę.

Drugim ważnym działem naszej pracy to odczyty dla ludu. W ostatnim roku było ich 294, urządzanych bądź przez kierowników czytelń, bądź przez Sekcyę odczytową Towarzystwa. Zapotrzebowanie żywego słowa, zwłaszcza illustrowanego obrazem świetlnym, jest ogromne i rośnie z każdym rokiem. To objaw rozbudzonej długoletniem czytaniem żądzy wiedzy w różnych dziedzinach. Kierownicy czytelń starali się wedle możności zaspokoić ten głód duchowy i urządzali odczyty i wiece oświatowe, zaś celem dostarczenia ludowi miłej rozrywki urządzali nawet przedstawienia sceniczne, a na podniesienie ducha narodowego działali obchodami patryotycznymi. To obywatelskie pojmowanie obowiąz-

ków kierownika cenimy bardzo wysoko, nie inaczej ocenia je też lud wiejski i całe społeczeństwo.

Czytelniom i członkom swoim pożycza Towarzystwo prze-źroczy do obrazów świetlnych wszelkiej kategoryi, oraz skioptikonów, których posiada już cztery.

Towarzystwo założyło nową bibliotekę ruchomą dla nauczycieli w powiecie Krośnieńskim, utrzymywało z zasiłkiem miasta szkołę dla sług żeńskich na Smoleńsku, prowadziło publiczną wypożyczalnię książek we własnym lokalu, wysyłało książki w darze różnym instytucyom w kraju, Polakom do Turyngii, Stanów Zjednoczonych, Kanady i Parany.

Zarząd rozpoczął rewizyę katalogu książek rozsyłanych do czytelń; jego uzupełnieniem zajmuje się osobna komisya.

W porozumieniu z katolickim Związkiem Oświatowym i przy jego moralnem poparciu, Towarzystwo zakłada nowe czytelnie parafialne w dyecezyi krakowskiej lub reorganizuje dawne.

Specyalna komisya pracuje nad ożywieniem działalności czytelń i pobudzeniem do życia niefunkcyonujących bibliotek.

Zarząd poczuwa się do obowiązku złożenia gorącej podzięki wszystkim Instytucyom i Członkom za dotychczasową szczerą życzliwość dla działalności Towarzystwa, a zarazem uprasza o dalszą przyjazną pamięć, wspomaganie nas pracą, groszem i zjednywanie nowych członków.

Pogląd na rozwój i stan czytelń w r. 1913.

Sprawozdania, ruch czytelnictwa, nowe czytelnie, uzupełnienia i inne sposoby działalności czytelń.

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Biała	25	5743	Biała, Bujaków, Dankowice, Hecznarowice, Komorowice, Międzybrodzie, Osiek, Porąbka, Rybarzowice	1144	6281	Wilkowice	Biała, Komorowice, Leszczyny	244	281	17 odczytów 8 przedst. 1 obchód
Bochnia	48	9281	Dąbrowica, Nieszkowice Małe, Ujazd, Żegocina, Wiatowice	422	3850	—	Królówka, Nieszkowice Małe, Targowisko, Zbydniów, Żegocina	262	225	10 odczytów
Brzesko	51	9582	Dębno, Domosławice, Faściszowa, Górka, Iwkowa, Jasień, Łysa Góra, Maszkienice, Mokrzyska, Olszowa, Paleśnica, Porąbka Uszewska, Przybysławice, Wola Przemykowska, Złota	1347	9128	—	Domosławice, Faściszowa, Filipowice, Górka, Jasień, Łysa Góra, Mokrzyska, Paleśnica, Porąbka Uszewska, Przyborów, Przybysławice, Radłów, Wola Przemykowska	489	398	8 odczytów 2 przedst.
Brzozów	19	3040	Blizne, Dydnia, Golcowa, Wydrna, Przysietnica	313	2561	Dąbrówka Starzeńska	—	71	58	10 odczyt. 4 przedst. 3 obchod.
Chrzanów	36	7534	Babice, Byczyna, Chrzanów, Jaworzno, Jeleń, Młoszowa, Regulice, Rudno, Trzebinia, Wola Filipowska, Zagórze	943	7216	Dulowa	Byczyna, Chrzanów, Regulice, Trzebinia, Zalas	228	206	1 odczyt 1 obchód
Dąbrowa	31	4505	Bolesław, Ćwików, Dąbrowa, Grądy, Konary, Olesno, Pałuszyce, Radwan, Słupiec, Zabrnie	999	8058	—	Bolesław, Dąbrowa, Grądy, Hubenice, Nieczajna, Olesno, Radwan, Słupiec, Szczucin	244	200	4 odczyty 3 przedst. 2 obchody
Dobromil	4	376	—	—	—	—	—	—	—	—
Gorlice	22	4379	Kryg, Łużna, Mszanka, Siary, Wojtowa	434	3178	Turza	Bystra, Kryg, Łużna, Mszanka, Olszyny, Rzepiennik Strzyż., Szalowa, Wójtowa	377	263	13 odczyt. 4 obchody
Grybów	15	3155	Gródek, Jastrzębia, Kąclowa, Korzenna, Ptaszkowa	416	3619	—	Gródek, Kąclowa, Korzenna, Ptaszkowa	101	77	3 odczyty

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników
Jarosław	15	2885	Majdan Sieniawski, Piskorowice, Radymno	234
Jasło	25	5345	Lublica, Niegłowice, Niepla, Skołyszyn I., Skołyszyn II., Tarnowiec, Zarzecze, Żmigród Nowy, Żurowa	743
Kolbuszowa	28	5131	Cmolas, Kolbuszowa Dolna, Spie, Werynia, Wola Raniżowska	451
Kraków	46	11276	Bolechowice, Czyżyny, Kaszów, Lubocza, Mników, Modlniczka, Prądnik Biały, Prądnik Czerwony, Raciborowice, Ruszcza, Witkowice, Wolica, Wyciąże	1567
Kraków miasto	22	3571	Nowa Wieś, Zakład św. Jadwigi	213
Krosno	26	5528	Bratkówka, Głowienka, Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe II., Targowiska, Wrocanka	414
Limanowa	27	4873	Dobra, Jodłownik, Kasinka Mała, Mszana Dolna, Raba Niżna, Szczyrzyc, Wysokie, Żmiąca	1088
Lisko	3	599	Baligród, Czaszyn	132
Łańcut	24	4258	Albigowa, Dębina, Leżajsk, Rogóżno, Staremiasto, Wola Zarczycka, Zalesie	620
Mielec	29	6112	Borowa, Czermin, Radomyśl, Wola Mielecka	171
Myślenice	40	8575	Brzączowice, Bystra, Głogoczów, Jachówka, Krzyszkowice, Osielec, Pcim, Polanka, Rudnik, Słonne, Stróża, Trzebunia, Żarnówka	931
Nisko	21	3308	Bieliny, Jeżowe, Kłyżów, Łętownia, Tarnogóra	556

Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
874	Kramarzówka	Majdan Sieniawski, Radymno, Rokietnica, Tyniowice	150	127	3 odczyty
8145	Chrząstówka	Nienaszów, Szerzyny, Trzcinica	181	146	8 odczyt 6 przedst. 3 obchody
4879	—	Spie, Staniszewskie, Wola Raniżowska	94	70	2 odczyty
10403	—	Brzezie, Kaszów, Nowawieś Szlachecka, Prądnik Biały, Przeginia Duchowna, Wolica, Wyciąże	215	192	19 odczytów 2 przedst. 2 obchod.
1998	Płaszów	—	130	110	—
3034	Bajdy Kombornia	Miejsce Piastowe, Wrocanka	237	201	6 odczyt. 4 przedst. 2 obchod.
8401	—	Dobra, Kamienica, Krasne, Lasocice	291	246	24 odczyty 3 obchod.
1219	—	—	—	—	3 odczyty
4946	—	Albigowa, Medynia Głogowska, Rogóżno, Smolarzyny, Wola Zarczycka	158	132	15 odczyt. 2 przedst. 2 obchody
1212	Górki	Borowa, Cyranka, Grochowe, Wola Mielecka	242	199	10 pogadan.
13499	Trzebunia	Bystra, Głogoczów, Górna Wieś, Osielec, Pcim, Rudnik, Trzebunia, Zawada	354	311	2 odczyty 3 przedst.
3449	—	Jeżowe, Łętownia, Pysznica, Tarnogóra	232	207	20 odczyt. 2 przedst.

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników
Nowy Sącz	33	6320	Chełmiec Polski, Dąbrówka Polska, Gołąbkowice, Jasienna, Jelna, Krynica, Moszczenica, Olszanka, Świniarsko	472
Nowy Targ	30	5730	Ciche Górne, Czarny Dunajec, Maniowy, Nowy Targ	529
Oświęcim	20	4071	Bachowice, Brzeszcze, Brzezinka, Dwory, Grojec, Oswięcim, Rajsko, Ryczów, Stare Stawy	569
Pilzno	18	3027	Błażkowa, Zwiernik	268
Podgórze	31	5715	Jugowice, Jurczyce, Krzęcin, Łagiewniki, Podgórze, Rajsko, Sidzina, Swoszowice, Tyniec, Wróblowice	715
Przemyśl	15	2682	Bachórzec, Wyszatyce	69
Przeworsk	12	2283	Gorliczyna	54
Ropczyce	30	6194	Brzeziny, Brzeźnica, Nockowa, Paszczyna, Pustków, Ropczyce, Skrzyszów, Stobierna	929
Rzeszów	38	6390	Biała, Borek Stary, Bratkowice, Dylągówka, Hyżne, Jawornik Polski, Pogwizdów, Tyczyn, Zabratówka	899
Sanok	22	3806	Bażanówka, Bukowsko, Jaćmierz, Pisarowce, Posada Olchowska	500
Strzyżów	23	4111	Dobrzechów, Kalembina, Kozłówek, Niebylec, Niewodna, Różanka, Szufnarowa, Wysoka	827
Tarnobrzeg	36	6238	Chmielów, Dąbrowica, Durdy, Grębów, Jastkowice, Majdan Zbydniowski, Mokrzyszów, Sobów, Suchorzów, Zaleszany	986

Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
3386	—	Chełmiec Polski, Dąbrówka Polska, Krynica, Olszanka, Paszyn, Świniarsko	158	141	—
3178	—	Waksmund, Zakopane	75	58	5 odczyt. 1 obchód
4449	Babice	Bachowice, Brzeszcze, Grojec, Laskowa, Trzebieńczyce, Oświęcim, Ryczów	305	250	12 odczytów 4 obchod.
1270	—	Błażkowa, Zwiernik	30	34	—
9425	Jugowice Ochodza	Buków, Gaj, Golkowice, Jugowice, Jurczyce, Korabniki, Krzęcin, Łagiewniki, Podgórze, Polanka Haller, Rajsko, Skawina, Wrząsowice	654	570	14 odczytów 3 obchody
511	Skopów	Bachórzec	100	82	16 odczyt. 2 obchody 3 przedst.
965	—	Gorliczyna	41	35	—
8963	—	Brzeziny, Korzeniów, Paszczyna, Pustków, Ropczyce, Skrzyszów, Stobierna	208	181	—
6578	Błażowa Kraczkowa Pogwizdów	Borek Stary, Bratkowice, Jawornik, Słocina, Tyczyn, Zabratówka	470	384	6 odczyt. 2 przedst. 3 obchody
2811	Głębokie Posada Olchowska	Jaćmierz, Strachocina	258	226	10 pogad. 1 odczyt 2 obchody
6831	—	Dobrzechów, Kalembina, Niebylec, Niewodna, Szufnarowa	130	116	6 odczytów
6572	Tarnobrzeg	Chmielów, Durdy, Majdan Zbydniowski, Suchorzów Wrzawy	295	263	—

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Tarnów	20	1342	Jodłówka, Mikołajowice, Rudka, Siemiechów, Skrzyszów	291	1684	—	Gromnik, Jodłówka, Rudka, Skrzyszów, Szynwałd	150	130	19 odczyt. 5 przedst. 3 obchody
Wadowice	47	7843	Baczyn, Brody, Głębowice, Harbutowice, Izdebnik, Lanckorona, Marcyporęba, Mucharz, Rzyki, Stryszów, Wieprz, Zachełmna, Zembrzyce, Zygodowice	1395	12145	Klecza Dolna Palcza	Baczyn, Brody, Głębowice, Harbutowice, Kalwarya Zebrzydowska, Lanckorona, Pobiedr, Stryszów, Wieprz, Zachełmna, Zebrzydowice, Zembrzyce, Zygodowice	589	503	20 odczytów 11 przedst. 2 obchody
Wieliczka	36	7125	Brzezowa, Dobczyce, Kawec, Lipnik, Poznachowice dolne, Śledziejowice, Zręczyce	514	5338	—	Brzezowa, Dobczyce, Janowice, Kawec, Lipnik, Raciborsko, Śledziejowice, Zakliczyn	326	290	2 odczyty
Żywiec	26	5715	Jeleśnia, Korbielów, Pietrzykowice, Przyborów, Rychwałd, Sporysz	541	7645	—	Lachowice, Przyborów	65	62	24 odczyty 3 obchody

Wschodnia Galicya

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Gródek Jagielloński	3	564								
Jaworów	2	234								
Kałusz	2	191								
Lwów	3	300								4 odczyty 2 wiecz.
Mościska	6	782	Pnikut				Pnikut	34	30	
Nadworna	1	226								
Podhajce	1	214								
Przemyślany	1	227								

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Rohatyn	1	110								
Skałat	1	200								
Tarnopol	1	232								
Zbaraż	1	298								
Złoczów	1	309								
Żółkiew	1	250								

Śląsk austryacki.

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Bielsko	9	8781	Brenna, Lipowiec, Zarzecze	190	2120					14 odczytów
Cieszyn	4	743								
Frysztat	7	1322	Łąki, Rychwałd	176	1246		Łąki	28	22	

Wiedeń.

Wiedeń.

POWIAT	Ilość czytelń	Ilość książek	Sprawozdanie za rok 1913 nadesłały czytelnie:	W nich było czytelników	Przeczytanych książek	Założono nowe czytelnie:	Uzupełniono nowemi książkami czytelnie:	Na ten cel przesł. książ.	Wartość koron	Ilość odczytów przedstawień i obchod. nar.
Wiedeń	2	220					Polski Związek akademicki „Polonia“	100	85	
Razem . . .	1041	202851	258	23062	191072	23	178	8109	6941	294 odcz. 50 przedst. 44 obch.

ODCZYTY.

Biała.

Bujaków: 3 odczyty, 1) Stosunki na Bałkanie, 2) O alkoholiźmie, 3) O strojach i języku narodowym.

Komorowice: 4 odczyty, 1) O budowie ciała ludzk., 2) O ziemiach polskich, 3) O Rusi i Rusinach, 4) O Krakowie. 2 przedstawienia, „Posiew wolności“, „Hanusia Krożańska“.

Kozy: Obchód 3 Maja.

Rybarzowice: 6 przedstawień, „Chłopi arystokraci“ (2 razy), „Flisacy“, „Żyd w beczce“, „Łobzowianie“, „Adam i Ewa“, „Wigilia św. Andrzeja“. — Uroczysty wieczorek styczniowy, w czasie którego odegrano sztukę „U stóp Wawelu“. 1 festyn oraz 2 odczyty.

Wilkowice: 1) Powstanie styczniowe, 2) Oświata podstawą przyszłości narodu.

Brzesko.

Maszkienice: 2 odczyty, 1) O zmuszaniu drzew do kwitnienia, 2) O drenowaniu.

Paleśnica: 3 odczyty „O powstaniach“, „O Ks. Skardze“, 2 przedstawienia, „Złote usta złote serce“ i „Zmartwychwstanie“.

Jasienica: 3 odczyty, 1) O wychowaniu młodzieży, 2) Powstanie styczniowe, 3) O zgubnych skutkach używania alkoholu.

Brzozów.

Dydnia: Obchód 3 Maja i Obchód styczniowy.

Wydrna: Odczyty odbywały się co niedziele w zimowych miesiącach, a treścią ich były dzieje ojczyste, wiadomości z hygieny, sadownictwo, ogrodnictwo, gospodarstwo domowe. Odegrano 4 razy Jasełka i urządzono uroczysty obchód styczniowy.

Chrzanów.

Rudno: Obchód styczniowy.
Dulowa: Odczyt o powstaniu styczniowem.

Dąbrowa.

Konary: 2 odczyty, 1) Walczmy z ciemnotą, 2) Konstytucya 3 Maja.
Olesno: 3 przedstawienia „Chrześcijanki“, odczyt o Powstaniu styczniowem.
Zabrnie: Obchód styczniowy.

Gorlice.

Mszanka: 1) Budowa domów na wsi, 2) O gospodarstwie rolnem, 3) O konstytucyi 3 Maja.
Wójtowa: 1) Obchód 3 Maja, 2) 10 Pogadanek.
Siary: 1) Obchód Skargi, 2) Obchód styczn., 3) Obchód 3 Maja.

Grybów.

Kąclowa: 3 odczyty, 1) O Powstaniu styczniowem, 2) Wojna bałkańska, 3) Kasy Reiffeisena.

Jasło.

Niepla: 6 odczytów, 1 przedstawienie p. t. „Za Wisłę za Wisłę“.
Żurowa: 5 razy Jasełka, 1 odczyt o Powstaniu styczniowem.
Lublica: Powstanie w 1863 roku.
Skołyszyn: 1) Obchód listopadowy, 3) Obchód styczniowy, 1 przedstawienie „Wesele“ Wyspiańskiego.

Kolbuszowa.

Kolbuszowa Dolna: 1) odczyt o moralności, 2) Alkoholizm.

Kraków.

Przeginia Duchowna: Obchód listopadowy, 1 przedstawienie „X Pawilon“.
Ruszcza: 1) Wieczorek Skargowski, 2) Powstanie styczniowe, 3) Jasełka. 10 pogadanek i odczytów.
Rząska: Powstanie styczniowe.
Czyżyny: Cykl wykładów gospodarczych.
Witkowice: 1) O Konstytucyi 3 Maja, 2) O T. Kościuszce.
Raciborowice: Jagiellonowie.
Pleszów: Epoka rozbiorów, Powstanie styczniowe.

Krosno.

B r a t k ó w k a: Powstanie listopadowe.
G ł o w i e n k a: 2 razy Jasełka, 2 przedst. „Zrękowiny Druzgały“, „Za św. Wiarę Ojców Naszych“, Obchód styczniowy.
M i e j s c e P i a s t o w e: 3 odczyty, 1) Nawozy sztuczne, 2) O uprawie zbóż, 3) O wyrobie win.

Limanowa.

W y s o k i e: Obchód styczniowy.
R a b a N i ż n a: 12 odczytów, 1) Rok 1912 jako jubileuszowy, 2) Ks. P. Skarga, jako opiekun ludu, 3) O Powstaniu listopadowem, 4) Znaczenie drużyn strzeleckich na wsi. 5) O naszej przeszłości z obr. św. (7 wykł.), 6) Powstanie styczniowe, 7) Drenowanie i o potrzebie drenowania, 8) Kółko rolnicze jako organ. samopomocy, 9) Powstanie Kościuszkowskie, 10) Skauting polski i angielski, 11) Konstytucya 3 Maja, 12) Obow. włośc. wobec Boga i Ojczyzny, kraju i gminy.
Obchody były dwa, Styczniowy i 3 Maja.
M s z a n a D o l n a: 8 pogadanek, o wychowaniu, hodowli królików, o budowie zagród i t. d.

Lisko.

C z a s z y n: 3 odczyty, 2) Powstanie listopadowe, 2) Powstanie styczniowe, 3) O Konstytucyi 3 Maja.

Łańcut.

D ę b i n a: 10 wykładów o sadownictwie.
W o l a Z a r c z y c k a. 2 przedstawienia „Werbel domowy“, „Matka żyje“, Obchód styczniowy i 3 Maja.
S t a r e M i a s t o: Cykl wykładów z obrazami świetlnymi z zakresu przemysłu (w czasie wystawy „Ligi Pomocy Przem.“ mieszczącej się w szkole) Obchód styczniowy.

Mielec.

C y r a ń k a: 10 pogadanek z zakresu wychowania.

Myślenice.

T r z e b u n i a: „Rok 1863“.
K r z y s z k o w i c e: 2 razy Jasełka, Obchód styczniowy z przedstawieniem scenicznem.
Ż a r n ó w k a: „Rok 1863“.

Nisko.

Bieliny: 2 razy Jasełka. Pogadanki i odczyty odbywały się co niedzielę.

Nowy Sącz.

Jelna: 3 odczyty, 1) Tadeusz Kościuszko, 2) O Królowej Jadwidze, 3) O Konstytucyi 3 Maja.

Świniarsko: 2 odczyty, 1) Piastowie, 2) Jagiellonowie. Obchód styczniowy.

Nowy Targ.

Czarny Dunajec: Zorganizowano chór włościański na większą skalę.

Ciche Górne: Obchód styczniowy.

Podgórze.

Swoszowice: Cykl odczytów z obrazami świetlnymi z historyi, 3 przedst. 1) „X Pawilon“, 2) „Pan Bonifacy“, 3) Chłopi Arystokraci“. Obchód styczniowy, „Rok Polski“ w obrazach.

Krzęcin: Cykl odczytów z historyi polskiej i z gospodarstwa.

Jugowice: Powstanie styczniowe.

Wróblowice: 1) Obrona Częstochowy, 1) Powstanie styczniowe.

Rzeszów.

Dylągówka: 2 przedstawienia „Nieskończony bój“, J. Strokowej. Obchód styczniowy.

Hyżne: Obchód 3 Maja, 2 przedstawienia „Rok 1863“.

Pogwizdów: Historya stanu włościańskiego, Obchód styczniowy.

Błażowa: O Kongresie eucharystycznym, Potrzeba oświaty.

Sanok.

Bażanówka: 3 obchody narodowe, 1) Obchód listopadowy, 2) Obchód styczniowy, 3) Obchód 3 Maja Cykl pogadanek i 2 przedstawienia sceniczne.

Strzyżów.

Wysoka: 2 przedstawienia 1) „Zmartwychwstanie“ (Lorenza), 2) „Janek Biały“. Obchód styczniowy.

Tarnobrzeg.

Dąbrowica: 3 przedstawienia 1) „Wyjątek z Kościuszki pod Racławicami, 2) „X. Pawilon“, 3) „Jasełka“. 5 odczytów

1) O Powstaniu T. Kościuszki, 2) O Powstaniu listopadowem, 3) O Ks. P. Skardze, 4) O Powstaniu styczniowem, 5) O Konstytucyi 3 Maja i cykl odczytów z zakresu gospodarstwa.

Mokrzyszowice: 3 odczyty 1) O Konstytucyi 3 Maja (2 razy), 2) Król. Korony Polskiej, 2 przedstawienia sceniczne.

Wadowice.

Zachełmna: 2 odczyty 1) O Powstaniu styczniowem, 2) O Konstytucyi 3 Maja.

Lanckorona: 5 przedstawień 1) „Jasełka“, 2) „Chłopi Arystokraci“, 3) „Wóz Drzymały“, 4) „Consilium facultatis“, 5) „Błażek Opętany“.

Izdebnik: 12 odczytów z zakresu historyi Polski, 2 przedstawienia sceniczne.

Marcyporęba: Przedstawienia: „Wóz Drzymały“ (3 razy), „Jasełka“ (2 razy), „Łobzowianie“ (2 razy), „Błażek Opętany“, 6 wykładów z historyi polskiej, zorganizowano chór włościański, zbudowano scenę ludową.

Rzyki: 1 przedstawienie „Złote usta złote serce“, 1 Obchód Skargowski.

Wieliczka.

Zręczyce: 1 odczyt o Powstaniu styczniowem, Rok Polski w obrazach.

Żywiec.

Bystra: 1) Kolęda, 2) Życie Pana Jezusa.

Cięcina: 1) Kolęda, 2) Życie Pana Jezusa.

Juszczyn: 1) Kolęda, 2) Życie Pana Jezusa.

Przyborowice: W porze zimowej odbywały się co niedzielę odczyty i pogadanki.

Sporysz: 3 odczyty 1) Alkohol i jego skutki z obrazami świetl., 2) Powstania z obrazami świetl., 3) O Konstytucyi 3 Maja.

Ujsoły: 1) Powstanie styczniowe, 2) Rok Polski.

Wieprz: 1) Kolęda, 2) Życie Pana Jezusa,

Śląsk.

Bielsko: Cykl wykładów z zakresu ekonomii.

Cieszyn: Cykl wykładów o kooperatywie.

Zarzecze (Śląsk-Bielsko): 1) Alkohol i zgubne skutki jego używania, 2) Polska za Piastów, 3) Ziemia Święta“.

SPRAWOZDANIE KASOWE
KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ
za rok 1913.

I. Fundusz obrotowy.

Przychód:

1 Wkładki:		
a) Za rok bieżący	2.222 K 21 h	
b) Za lata ubiegłe	291 „ 50 „	2.513 K 71 h
W tem od Oddz. Okręg. Tow.:		
w Mszanie Dolnej	48 K 35 h	
w Błażowej	22 „ — „	
w Wilkowicach	17 „ — „	
w Oświęcimie	30 „ — „	
w Szczucinie	15 „ — „	
w Radłowie	60 „ — „	
2. Subwencye:		
Magistratu m. Krakowa . . .	1.100 „ — „	
Rady powiat. w Chrzanowie .	100 „ — „	
„ „ w Tarnobrzegu	50 „ — „	
„ „ w Białej . . .	100 „ — „	
Kasy Oszczędn. m. Krakowa .	450 „ — „	
Dyrekcyi Towarzystwa wzajemnych ubezp. w Krakowie .	200 „ — „	2.000 „ — „
3. Odsetki:		
a) Od funduszu żelaznego . . .	344 K 01 h	
b) „ „ obrotowego . .	6 „ 80 „	350 „ 81 „
4. Za wydawnictwa Towarzystwa		67 K 25 h

5. Dary:

Większe dary złożyli:

Prof. Dr. Bol. Wicherkiewicz .	1.000 K	— h		
Zofia Mrozowicka	150 „	— „		
Ks. Ignacy Chmura	100 „	— „		
Dr. Edward Korczyński . . .	50 „	— „		
Drukarnia Związk. w Krakowie	50 „	— „		
Józef Lanz z Estulli	47 „	54 „		
Józef Swieczko z Łużnej . .	46 „	05 „		
Bractwo Król. Korony polskiej w Jeżowem	40 „	— „		
Ks. Skraba	24 „	— „		
Jakób Szydłak	20 „	— „		
Ks. Fr. Romański	20 „	— „		
Z Red. „Czasu“ od różnych osób	20 „	— „		
Gmina Kłaj	20 „	— „		
Ida Kopecka	20 „	— „		
Czytelnia w Lipniku	20 „	— „		
Wanda Oborska	20 „	— „		
Ks. Edward Ślaski	20 „	— „		
Ks. Biskup Wałęga	20 „	— „		
Rada szkolna w Kaszowie . .	20 „	— „		
Marya Nitkowska z Ruszczy .	18 „	— „		
Dr. Karol Drozdowski (za kokardki 3-go Maja)	16 „	20 „		
Bolesław Bielanowicz	15 „	— „		
Augustowa hr. Breza	14 „	— „		
Ks. Chorobik z Wieprza . . .	15 „	— „		
Czytelnia lud. w Skołyszynie .	10 „	90 „		
„ „ w Dylągówce .	10 „	15 „		
Magistrat m. Wieliczki . . .	11 „	— „		
Marya Koźmińska	10 „	— „		
Prof. Józef Gancarczyk . . .	10 „	— „		
Ignacy Dębowski	10 „	— „		
Sodalicya Mar. w Krakowie .	10 „	— „		
Rada powiat. w Pilźnie . . .	10 „	— „		
Czytelnia w Ropczycach . . .	10 „	— „		
Gmina Krukienice	10 „	— „		
Gmina Bolechowice	10 „	— „		
Olga Rydlowa	10 „	— „		
Dary poniżej 10 koron . . .	721 „	98 „	2.629 K	82 h

6. Czynsz z odnajętych ubikacyi	1.490 K — h
7. Pożyczka z funduszu żelaznego	1.600 „ — „
8. Z prenumeraty kwartalnika „Oświata“ . . .	27 „ — „
9. Z puszek	6 „ 83 „
10. Pozostałość kasowa z roku 1912	225 „ 46 „
11. Różne	19 „ 98 „
Razem . . .	10.930 K 86 h

Rozchód:

1. Wydatki na czytelnie:		
a) Kupno książek za gotówkę .	339 K — h	
b) Spłata za książki wzięte na kredyt	1.811 „ 49 „	
c) Oprawa książek	2.203 „ 32 „	
d) Dostawa zakupionych książek	51 „ 25 „	
e) Przesyłka książek do czytelń .	110 „ 55 „	4.485 K 61 h
2. Szkoła dla sług na Smoleńsku		755 „ 50 „
3. Odczyty ludowe		258 „ 87 „
4. Druki		753 „ — „
5. Koszt wydawnictwa kwartalnika „Oświata L.“ .		215 „ 60 „
6. Koszt zakładania oddziałów okręgowych . . .		53 „ — „
7. Administracya:		
a) Najem lokalu	2.280 K — h	
b) Opał	19 „ 99 „	
c) Światło	58 „ 51 „	
d) Stała i czasowa usługa . . .	192 „ 34 „	
e) Wynagrodzenie kierown biura	760 „ — „	
f) Pomoc kancelaryjna	250 „ — „	
g) Koszt Walnego Zgromadzenia	20 „ 80 „.	
h) Koszt zbierania wkładek (kupno czeków, opłata Poczt. Kasie Oszczędn., za manipulacyę, porto od przekazów) . . .	99 „ 71 „	
i) Przesyłka pieniędzy	3 „ 40 „	
k) Stemple	11 „ 54 „	
l) Listy polecone i przekazy . .	15 „ 80 „	
m) Korespondencya zwykła i pod opaską	273 „ 48 „	
n) Materyały piśmienne	13 „ 39 „	
o) Koszt przeniesienia do biura wydawnictw Towarzystwa .	60 „ — „	

p) Kupno pieczątki i ręcznej drukarki	27 K 80 h	
q) Koszt broszurowania sprawozdania	50 „ — „	
r) Telegramy	3 „ 26 „	4.140 K 02 h

8. Różne:

a) Kolędy	26 K — h	
b) Kupno nalepek	2 „ 50 „	
c) Naprawa zamku w biurze . .	3 „ 75 „	
d) Wynajem krzeseł na Walne Zebranie	3 „ — „	
e) Inne drobne wydatki	2 „ 40 „	
f) Koszt złożenia w depozyt akcyi Banku Ziemskiego w Poznaniu, stanowiących fundusz wydawniczy Towarzystwa .	6 „ — „	
g) Za nowy palnik, reperacyę lamp do aparatu projekcyjnego .	11 „ — „	
h) Koszt wyjazdu delegata Tow. na Zjazd Kółek rolniczych w Złoczowie	90 „ — „	144 „ 65 „
	Razem . . .	10.806 K 25 h

Zestawienie:

Przychód	10.930 K 86 h
Rozchód	10.806 „ 25 „
Pozostałość kasowa na rok 1914 . . .	124 K 61 h

Długi Towarzystwa:

1. Funduszowi żelaznemu Towarzystwa	2.700 K — h
2. Księgarni Spółki wydawniczej w Krakowie . .	507 „ 12 „
3. „ Gebethnera i Spółki	1.189 „ 11 „
4. Jadwidze Strokowej	50 „ — „
5. Saryusz Zaleskiemu w Pustowarni	157 „ 50 „
6. Wydawnictwu Apostolstwa Modlitwy	500 „ — „
7. Macierzy polskiej we Lwowie	772 „ 44 „
8. Wydawnictwu ludowemu we Lwowie	130 „ — „
9. Księgarni polskiej w Warszawie 236 Rs. 92 k	601 „ 77 „
10. Księgarni Leitgebera w Poznaniu 693 M. 75 f.	818 „ 62 „
Razem . . .	7.426 K 56 h

2. Fundusz zapasowy.

Przychód:

1. Przeniesiono z roku 1912:		
a) Książeczkę Pow. Kasy Oszczędn. w Krakowie Nr. 43191 . .	6 K 04 h	
b) Książeczki Kasy Oszczędności m. Krakowa Nr. 155607 . .	11 „ 35 „	
Nr. 210837 . .	6 „ 30 „	
c) Złożone w Pocztowej Kasie Oszczędn. jako kaucya . .	100 „ — „	123 K 69 h
2. Dopisano w roku 1913 procenta:		
Na książeczce Nr. 43191 . .	— K 74 h	
„ „ Nr. 155607 . .	1 „ 37 „	
„ „ Nr. 210837 . .	— „ 72 „	2 „ 84 „
	Razem . . .	126 K 53 h

3. Fundusz żelazny.

Przychód:

1. Przeniesiono z roku 1912:		
a) 7 akcyi Banku Ziemsk. w Poznaniu	7.200 K — h	
b) Fundusz im. Ks. St. Chromińskiego	400 „ — „	
c) Fundusz imienia Jana Mańkowskiego	1.900 „ — „	9.500 K — h
2. Dopisane w roku 1913 procenta:		
a) Od 7 akcyi Banku Ziemskiego w Poznaniu	280 K 20 h	
b) Od funduszu im. Ks. St. Chromińskiego	26 „ 20 „	
c) Od funduszu im. Jana Mańkowskiego	37 „ 61 „	344 „ 01 „
	Razem . . .	9.844 K 01 h

Rozchód:

1. Pożyczono funduszowi obrotowemu	1.600 K — h
2. Wydane funduszowi obrotowemu procenta . .	344 „ 01 „
Razem . . .	1.944 K 01 h

Zestawienie:

Przychód	9.844 K 01 h
Rozchód	1.944 „ 01 „
Pozostałość na rok 1914 . . .	7.900 K — h

Komisya kontrolująca znalazła pozycye zgodne z dokumentami przedłożonemi.

Kraków, dnia 19. marca 1914 r.

Hałaciński. *Czałczyński.* *W. Miętka.*

ODDZIAŁY OKRĘGOWE TOWARZYSTWA.

Do roku 1913 zawiązało T. O. L. 17 Oddziałów okręgowych, a mianowicie: w Andrychowie, Bolechowicach, Jazach, Krakowie — Oddział akademicki i Oddział robotniczy, Krzeszowicach, Łoniowach, Mszanie Dolnej, Nowym Sączu, Olesnie, Oświęcimiu, Radłowie, Skołyszynie, Szczucinie, Tarnowie i Wilamowicach.

W roku 1913 utworzono 2 nowe Oddziały: w Błażowej pod prezesurą ks. kanonika Kwiatkowskiego i w Wilkowicach ad Biała, oraz wznowiono Oddział akademicki przy Polonii w Krakowie, tak że obecnie istnieje 19 Oddziałów.

SPRAWOZDANIE

Akademickiego Oddziału okręgowego Towarzystwa Oświaty Ludowej przy „Polonii".

Pracę oświatową wśród ludu i warstw robotniczych prowadziła „Polonia" od początku swego istnienia. Jej członkowie czynny zawsze brali udział w działalności towarzystw oświatowych, jak „T. O. L." „Polski Związek katolickich uczniów rękodzielniczych" i t. p., lecz praca ta była prowadzona dorywczo, niesystematycznie i zazwyczaj na własną rękę. Chodziło, ażeby tym pojedynczym wysiłkom nadać pewien jednolity i zorganizowany charakter. Stąd wyłoniła się myśl utworzenia specyalnego kółka społecznego, któregoby członkowie planowo i systematycznie wzajemnie porozumiewając się, mogli kontynuować uprzednio rozpoczęte przez się prace, oraz zaprawiać się zawczasu do praktycznej działalności oświatowo-kulturalnej wśród warstw mniej pod tym względem uprzywilejowanych. Wskutek analogicznych celów z T. O. L. zawiązane w „Polonii" kółko społeczne po roku istnienia zostało dnia 22. listopada 1912 roku przekształcone na „Akademicki Od-

dział Okręgowy Towarzystwa Oświaty Ludowej“ przy „Polonii“. Tego dnia bowiem odbyło się w obecności Delegata Zarządu Głównego T. O. L. JWP. Szambelana Dra Kazimierza Lubeckiego konstytutywne zebranie nowo utworzonego oddziału. Oddział T. O. L. przy „Polonii“, wskrzeszając niejako tradycyę dawnego Oddziału Akademickiego, zaraz na wstępie zakreślił sobie program pracy, obejmujący dwa jej zasadnicze kierunki: wewnętrzny i zewnętrzny. Praca wewnętrzna oddziału polega na odpowiedniem przygotowaniu się do działalności oświatowej, zaznajomieniu się z jej metodami i przyswojeniu najbardziej skutecznych. Praca zewnętrzna rozpada się na trzy działy:

1) prowadzenie stałych kursów oświatowych wśród młodzieży rękodzielniczej i robotniczej;

2) urządzanie odczytów popularnych z różnych dziedzin wiedzy dla ludu wiejskiego i robotniczego;

3) oprowadzanie wycieczek dziatwy szkolnej i innych po zabytkach Krakowa, a w miarę możności całkowite zaopiekowanie się niemi. Celem przygotowania się do wydatnej pracy zewnętrznej odbywano co tydzień w poniedziałki od godziny 7—8 zebrania, na których bądźto wygłaszano odpowiednie referaty, bądźto czytano stosowne dzieła. Zebrań takich odbyło się w ciągu roku 1912/13 ogółem 19. Wygłoszone zostały na nich następujące referaty:

Prof. Józef Gancarczyk, sekretarz Zarządu Głównego T. O. L. „Zakres i rodzaj działalności T. O. L.“

Ks. M. Kuznowicz T. J. „Jak może akademik pracować w stowarzyszeniach młodzieży rękodzielniczej i robotniczej“.

Kol. Seroczyński: „O pismach ludowych w Galicyi“.

Kol. Seroczyński; „O działalności Akademickiego Koła T. O. L.“ (na podstawie sprawozdania rocznego).

Kol. Ostachowski: „O obronie robotnika pod względem moralnym“.

Na posiedzeniach przeczytano wspólnie i przedyskutowano następujące broszury:

Stanisław Rymar: „Pogląd krytyczny na dotychczasową działalność oświatową i udział w niej młodzieży“.

Ks. Dziedzic: „Czy socyaliści pójdą na wieś?“

Dr. K. Lubecki: „Krakowskie Towarzystwo Oświaty Ludowej“.

Nadto na każdem niemal zebraniu podawano streszczenie i ocenę najważniejszych artykułów z pism ludowych, jak „Prawdy“,

„Nowego Dzwonka“ i „Przyjaciela Ludu“. Pozatem omawiano na zebraniach tematy do odczytów, podawano źródła, wyznaczano prelegentów oraz załatwiano sprawy bieżące. Jedno z zebrań poświęcono specyalnie zaznajomieniu członków z użyciem skioptikonu. Objaśnień udzielał p. Tyrpa.

Przechodzimy do działalności zewnętrznej. Staraniem naszego oddziału prowadzone były kursa oświatowe przy Polskim Związku Katolickich Uczniów Rękodzielniczych w Krakowie. Objęto następujące lekcye:

Kol. J. Siellawianka: język polski (ortografia i stylistyka 1 godzina tygodniowo).

Kol. St. Seroczyński: Historya Polski 1 godzina.

Kol. St. Igliński: język niemiecki kurs I. 2 godziny.

Kol. R. Hublówna: język niemiecki kurs II. 2 godziny.

Kol. J. Nitsch: język niemiecki kurs III. 2 godziny.

Kol. M. Ruxerówna: Historya literatury polskiej 1 godz. tyg.

Prócz tego kol. Jaranowski i Igliński prowadzili lekcye śpiewu w Związku Terminatorów na Prądniku Czerwonym, a kol. Wł. Radwanowicz lekcye gimnastyki w takimże związku na Kazimierzu.

Zwrócić jednak trzeba uwagę, że wszystkie te kursa nie funkcyonowały tak, jakby tego żądać należało; powody były różnej natury: kilkakrotne zmiany prefekta kursów, brak lokalu itp.

Drugim działem naszej pracy zewnętrznej była działalność odczytowa. Z powodu braku sił i odpowiedniego u nich przygotowania nie przedstawia się ona wprawdzie zadawalniająco, ale miejmy nadzieję, że w latach następnych te braki i niedomagania da się usunąć.

W roku szkolnym 1912/13 wygłoszono następujące odczyty:

W Związku Głównym Katol. Młodz. Ręk. Kol. ks. J. Trzaska: Święty Stanisław Kostka a ideały religijno narodowe młodzieży rękodzielniczej.

Kol. ks. J. Trzaska: Z dziedziny nauk przyrodniczych.

Kol. ks. Śledziewski: O stylach w budownictwie (ze skioptikonem).

Kol. St. Igliński: O edykcie medyolańskim (ze skioptikonem).

Kol. M. Grzybowska: O czytaniu książek.

Kol. K. Chodynicki: 50-ta rocznica powstania styczniowego.

Kol. Seroczyński: Kraszewski, jego życie i dzieła.

„ „ O pierwszych gazetach w Polsce.

„ „ Ucisk kościoła katolickiego pod zaborem rosyjskim.

Kol. Nitsch: O teatrze.

Kol. Ostachowski: O zjawiskach wulkanicznych.

Kol. Grodzicki miewał pogadanki z geografii.

W Związku czeladników wygłaszano następujące pogadanki:

Kol. Grzybowska: O potrzebie organizacyi zawodowych.

Kol. Horoszkiewiczówna: Nasz obowiązek samoobrony wobec zalewu żydowskiego.

Kol. Seroczyński: Ks. biskup Ketteler jako twórca ruchu chrześcijańsko-socyalnego; Kwestya żydowska w Polsce, a bojkot żydów w Królestwie; Położenie polityczne Polaków pod zaborem rosyjskim.

W Związku młodzieży rękodzielniczej na Kazimierzu:

Kol. Horoszkiewiczówna: Nasz obowiązek samoobrony wobec zalewu żydowskiego; Kazimierz Wielki; Powstanie styczniowe.

Kol. ks. Śledziewski: O samodzielności rękodzielnika.

Kol. St. Igliński: Powstanie listopadowe.

Kol. Jaranowski: O socyalizmie.

Kol. Ostachowski: O zjawiskach wulkanicznych.

Kol. Grzybowska: Jak pracować nad samym sobą.

Nadto urządzono tam wieczorek styczniowy staraniem koleżanek Grzybowskiej, Jurewiczównej i Schreyerównej.

W Związku terminatorów na Prądniku w półroczu zimowem wygłaszali odczyty koledzy:

Igliński, Jaranowski i Grodzicki.

W roku ubiegłym zajęto się również i organizowaniem odczytów po wsiach przy czytelniach Tow. Oświaty Ludowej. Czynny w tem wzięli udział koledzy: K. Chodynicki, Igliński i Seroczyński.

I tak kol. Chodynicki w Gaju, pow. Podgórze, mówił o konstytucyi 3 maja.

Kol. Igliński w Dulowej koło Trzebini o konstytucyi 3 maja; w Niegowici o zgubnych skutkach alkoholu; O znaczeniu oświaty w życiu włościanina.

Kol. Seroczyński w Marcyporębie, pow. Wadowice: O konstytucyi 3 maja.

Oprowadzaniem wycieczek po Krakowie zajął się kol. Igliński. Ze względu na niezorganizowany jeszcze ten dział pracy, oraz inne zajęcia, nie mogliśmy mu jeszcze poświęcić dostatecznej uwagi, pomimo, że doskonale jesteśmy świadomi naglącej potrzeby ujęcia tego działu w ramy określone i zwrócenia nań bacznej uwagi. Niewątpliwie z przyszłym rokiem sprawę naprzód posuniemy.

Oprowadzono następujące wycieczki:

Z Królestwa Polskiego 30 osób; ze Szczucina wycieczka szkolna 120 osób; z Niegowici 140 osób; z Marcyporęby 70 osób.

Oddział nasz zajął się również rozlokowaniem wymienionych wycieczek w Krakowie. Przy oprowadzaniu wycieczek baczną zwracano uwagę nie tylko na pamiątki narodowe ale i religijne z naszej przeszłości.

Oddział liczy 21 członków.

Sekretarka: *W. Horoszkiewiczówna.*

Przewodniczący: *St. Seroczyński.*

SPRAWOZDANIE
z działalności Oddziału okręgowego T. O. L. w Oświęcimiu za rok 1913.

Okręgowe T. O. L. w Oświęcimiu rozwinęło działalność swoją dotychczas nad czytelniami: w Babicach, Brzezince, Dworach, Oświęcimiu, Rajsku, Starych Stawach.

Prezes: ks. Jan Ewang. Litwin, wikaryusz w Oświęcimiu.

Sekretarz: p. Stanisław Rzeszódko, kierownik szkoły 5-cio klasowej w Oświęcimiu.

Skarbniczka: p. Wiktorya Lukas, kasyerka Spółki spoż. w Oświęcimiu.

Już w r. 1891 założono we Dworach, koło Oświęcimia, czytelnię T. O. L. W rok później, t. j. w r. 1892, założono również taką czytelnię w Oświęcimiu i poczęło się formować okręgowe T. O. L. w Oświęcimiu. Jednak wskutek zbiegu okoliczności miejscowych Towarzystwo to przez pewien czas nie mogło należytej rozwinąć działalności. Dopiero w r. 1910 z pomocą ludzi dobrej woli zaczęło okręg. T. O. L. bić żywszem tętnem; w tym to roku założono czytelnię T. O. L. w Brzezince i Rajsku. Od roku 1912, od wyboru na prezesa, całą duszą Towarzystwu oddanego ks. Jana Ewang. Litwina, ruch oświatowy niezwykle się ożywił, co ujawniło się przedewszystkiem w odczytach popularnych, urządzaniu obchodów narodowych i założeniu nowej czytelni T. O. L. w Babicach w roku bieżącym.

Praca oświatowa w Oświęcimiu jest potrzebna ze względu na obcoplemienne i obcokrajowe żywioły, które w nadgranicznem

tem mieście nie mało się rozwielmożniają. To też Tow. okręgowe przejąwszy się ideą krak. T. O. L., by szerzyć oświatę wśród polskiej ludności w duchu religijno-narodowym, odbyło kilka posiedzeń wydziału, urządziło od sierpnia r. 1912 do końca czerwca 1913 r. szereg odczytów i obchodów narodowych bezpłatnie i za niewielką opłatą, przeznaczoną na cele Towarzystwa.

Na Walnem Zgromadzeniu, odbytem w dniu 18. lutego 1913, przy licznym udziałe członków i ludzi, przychylnych Towarzystwu, czytelnie w Babicach, Brzezince, Dworach, Rajsku i Starych Stawach, złączyły się razem na tej zasadzie, że w pracy będą sobie wzajemnie pomagać, że będą utrzymywać ścisły kontakt z Zarządem okręgowego T. O. L. w Oświęcimiu, że przez ten Zarząd udawać się będą do Głównego Zarządu T. O. L. w Krakowie, że będą miały wspólną kasę pod opieką okręgowego Zarządu i że polecenia Zarządu okręgowego będą wykonywać. Zarząd zaś kooptuje wszystkich kierowników czytelni na członków Wydziału, ma się starać, by w danych czytelniach była dostateczna ilość książek do czytania, ma ze wspólnej kasy zaopatrywać potrzeby czytelni, wreszcie ma starać się o urządzanie odczytów popularnych, pogadanek i obchodów narodowych.

Zanim przyszło do tej uchwały, już Zarząd okr. oświęcimskiego T. O. L. urządzał odczyty popularne siłami miejscowemi, w czem przodował niezmordowany w pracy oświatowej prezes, ks. Jan Litwin.

I tak odbyły się następujące odczyty:

1. O alkoholu: 2 (jeden z obr. świetlnymi).
2. O kongresie Eucharyst. we Wiedniu: 3.
3. O P. Skardze: 2.
4. O powstaniu styczniowem: 6 (w tych 3 wieczorki).
5. O konstytucyi 3-go maja: (obr. świetl.) 6 (w tych dwa wieczorki).
6. Historya Starego Testamentu: (obr. świetl.) 5.

Prócz tego Zarząd powołał do współudziału inne oświatowe Towarzystwa w Oświęcimiu i łącznie z niemi urządził o szerszych rozmiarach uroczysty Obchód Skargowski dnia 20. października 1912 r.

Celem ułatwienia wykładów popularnych sprawił Zarząd okr. T. O. L. skioptykon 30 marca 1913 r. w cenie 250 kor. Tenże Zarząd urządził dwa kursy pod swem kierownictwem dla analfabetów i ze swoich funduszów sprawił frekwentantom potrzebne przybory naukowe i nagrody.

Zaznaczyć trzeba, że głównymi pracownikami jest tutejsze duchowieństwo parafialne, zwłaszcza zawsze czynny prezes okr. T. O. L. w Oświęcimiu, ks. Jan Ewang. Litwin i nauczycielstwo ludowe, które interesuje się celami Towarzystwa i czynny bierze udział we wszystkich pracach Towarzystwa i obchodach narodowych.

Obok tej pracy z ramienia Zarządu rozwija się praca w czytelniach i lud, a młodzież szczególnie, garnie się do książki, a z powodu szczupłej stosunkowo ilości książek kierownicy są niejednokrotnie w kłopocie, jak uczynić zadość pragnieniom czytelników.

Stanisław Rzeszódko, sekretarz. — *ks. Jan Litwin*, przewodniczący.

SPRAWOZDANIE

z działalności Oddziału okręgowego T. O. L. w Tarnowie za rok 1913.

Działalność okręgu tarnowskiego tego roku ograniczyła się na lustrowaniu bibliotek i zasilaniu ich książkami, a mianowicie następujące czytelnie otrzymały książki:

1.	Gumniska ad Tarnów	53	książek
2.	Terlikówka, przedm. Tarnowa .	50	"
3.	Grabówka, " " .	39	"
4.	Kantorya, " " .	24	"
5.	Towarzystwo murarzy św. Rocha	20	"
6.	Zawada ad Tarnów	49	"
7.	Krzyż ad Tarnów	29	"
8.	Stowarzysz. stróżów Braterstwo	19	"
9.	Kobierzyn	46	"
10.	Łękawka	32	"
11.	Poręba Radlna	31	"
12.	Szkoła żeńska im. Słowackiego .	35	"
13.	Dąbrówka tuchowska	36	"
14.	Stowarzysz. robotników „Praca“	30	"
15.	Rychwałd	50	"
16.	Piotrkowice	25	"
17.	Stowarzyszenie terminatorów . .	25	"
18.	Szynwałd	36	"

19. Czarna ad Dębica	26	książek
20. Klikowa pod Tarnowem	40	„
21. Łukowa	25	„
22. Św. Góra ad Szynwałd	24	„
23. Ochotnica Górna	90	„
24. Bielcza	25	„
25 Wokowice	30	„
26. Olszyny	20	„
27. Wola Rzędzińska	52	„
28. Wałki ad Wola Rzędzińska . .	50	„
29. Jaźwiny ad Czarna	20	„
30. Rzędzin ad Tarnów	31	„
31. Lichwin ad Tuchów	85	„
32. Gręboszów	50	„
33. Zabawa ad Radłów	50	„
34. Rzuchowa	100	„
35. Szkoła żeńska im. Sienkiewicza	50	„
Razem . . .	1477	książek.

Czytelni wogóle liczy okręg T. O. L. 70, a w nich ma 8.604 książek. W r. 1913 założono 5 nowych czytelni, a mianowicie: w Lichwinie, w Rzuchowej, w Bieniszowicach, w szkole żeńskiej im. Sienkiewicza w Tarnowie i w Witkowicach. Wszystkie książki są wpisane w osobnych dla każdej czytelni katalogach, gdy odbywa się lustracyę biblioteki, zwraca się książki przeczytane, a w miejsce tych daje się nowe, tak, że ewidencya książek we wszystkich czytelniach jest możliwa, a zarazem kierownik i zawiadowca czytelni ma wskazówkę, które i jakie książki mają być umieszczane w czytelniach, by ich nie powtarzać, ale przez świeże książki ciągle interesować czytelników.

Członków zwyczajnych liczyło Towarzystwo 112.

Dochód w r. 1913 wynosił razem 669 K 08 h. Znaczniejsze datki ofiarowali: Kasa Oszczędności tarnowska 200 K, Rada powiatowa 100 K, Kasa miejska tarnowska 100 K.

Z chwilą powstania nowego dziennika ludowego „Ludu katolickiego“ T. O. L. w tarnowskiem ma pomyślne warunki rozwoju i przy pomocy młodych energicznych sił pracujących na polu społecznem, obejmie wszystkie wioski i pogłębi oświatę wśród naszego ludu na gruncie katolickim.

W Tarnowie, w styczniu 1914. *Ks. Józef Kaliciński*
przewodniczący.

SPRAWOZDANIE
z działalności Oddziału okręgowego T. O. L. w Szczucinie za rok 1913.

Ubiegły rok zaznaczył się dla miejscowego Oddziału T. O. L. wcale pomyślnie. Ruchliwy wydział dokładał wszelkich starań, aby Towarzystwo stało na stanowisku swego powołania. Towarzystwo brało czynny udział w urządzaniu obchodów narodowych razem z innemi Towarzystwami. W październiku urządziło uroczysty obchód 1600 rocznicy wydania edyktu medyolańskiego. Na program tej uroczystości złożyły się: uroczyste nabożeństwo wraz z kazaniem w kościele parafialnym, następnie wieczorek w sali parafialnej kasy Raffaisena. W czasie świąt Bożego Narodzenia urządziło miejscowe Koło staraniem ks. W. Chrobaka jasełka. Czysty dochód z tych jasełek przeznaczono w części na zakupno instrumentów dla miejscowej muzyki, częścią zaś na powiększenie czytelni ludowej.

Staraniem miejscowego zarządu powiększono znacznie miejscową czytelnię już to przez zakupno nowych książek, już to przez prywatne dary. Czytelnią zajmował się bardzo gorliwie kierownik czytelni p. Antoni Wajdowicz, kierownik szkoły. Liczba czytających wynosiła 200 osób. Kosztem kilkunastu koron powiększyło Tow. czytelnię w Zabrniu przez zakupno nowych książek. Urządzono także kilka odczytów pouczających przeważnie dla młodzieży dorastającej. Słowem Tow. nie spało, ale w miarę możności pracowało w imię hasła: „Dla wiary i ojczyzny“.

W Szczucinie, 3 marca 1914. *Ks. Jan Ligęza*
przewodniczący.

23 SPRAWOZDANIE
Dyrekcyi szkoły sług żeńskich w Krakowie za rok szkolny 1912/13.

I.

Szkoła założona przez krakowskie Towarzystwo oświaty ludowej na mocy reskryptu Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 15 stycznia 1890 r. L. 557, otwartą została w dniu 9 marca 1890 r. w zabudowaniu szkoły miejskiej na Smoleńsku.

Wpisy do szkoły odbyły się w dniu 22 września 1912, a naukę rozpoczęto w dniu 29 września 1912 r. o godzinie 3 popołudniu.

II.

Grono nauczycielskie składali:

Dyrektor: Julian Maciołowski.

Katecheta: Ks. Ignacy Woźniczka.

Nauczycielki: Julia Bladowska, Zofia Szafrańska, Stanisława Szeligowa, Jadwiga Wandasiewiczówna.

III.

Statystyka uczenic.

Oddział	Wpisanych do szkoły										Klasyfikowanych							Nagrody					
	od 6—13 lat	od 13—16 lat	od 16—20 lat	od 20—30 lat	od 30—40 lat	nad 40 lat	ogółem	najmłodsza lat	najstarsza lat	katoliczek	pozostało do końca	klasyfikowano	z postęp. b. dobrym	dobrym	dostatecznym	niedostatecznym	% frekwencyi	kwota w koronach	razem koron	w książkach	razem nagród	uczyniło postęp	bez postępu
I A	1	3	10	33	8	2	57	11	41	57	49	49	12	18	19	—	—	4	16	25	29	49	—
I B	1	2	14	10	4	1	32	12	48	32	28	28	9	9	10	—	—	4	12	15	18	28	—
II	—	4	11	12	3	—	30	14	35	30	30	30	6	12	12	—	—	4	12	15	18	30	—
III	—	1	8	12	13	2	36	15	42	36	32	32	10	10	12	—	—	2	10	30	32	32	—
Razem	2	10	43	67	28	5	155	11	48	155	139	139	37	49	53	—	89 %	nagród 12	50	85	97	139	—

IV.

Czas nauki.

Od dnia 29 września 1912 do 15 czerwca 1913 odbyły się ogółem 34 lekcye; każda od godziny 3 do 5 popołudniu w niedzielę, t. j. 2 godziny; a więc w roku szkolnym 1912/13 było razem 68 godzin nauki.

V.

Nauka.

W myśl § 12 statutu szkoły udzielano każdej niedzieli we wszystkich oddziałach następujących przedmiotów:

religii	1/2	godziny
języka polskiego z gospodarstwem .	3/4	„
rachunków	1/2	„
śpiewu	1/4	„
Razem . . .	2	godziny.

Zakres nauki był następujący:

W oddziałach I. grupa A.

Z religii: Przygotowanie do spowiedzi św. Dziesięć przykazań Boskich. Obrzędy Wielkiego tygodnia. Pięć przykazań kościelnych. Grzechy główne. O Najświętszym Sakramencie.

Z języka polskiego. Nauka czytania w połączeniu z pisaniem na podstawie elementarza, przy użyciu ruchomego abecadła drukowanego. Odpisy i dyktaty.

Z rachunków: Pisanie cyfr do 100. Dodawanie i odejmowanie w zakresie 100. Rachunek praktyczny.

Śpiew pieśni kościelnych.

W oddziale I. grupa B.

Z religii jak w grupie A.

Z języka polskiego: Powtórzenie grafiki z elementarza Alfabet wielki. Dyktaty i odpisy. Czytanie i opowiadanie ustępów ciągłych z elementarza.

Z rachunków: Pisanie liczb. Cztery działania liczbami całemi w zastosowaniu do rachunków gospodarskich. Miary, wagi i monety.

Śpiew pieśni kościelnych.

W odziale II.

Z religii jak w oddziale I.

Z języka polskiego: Czytanie i wyjaśnianie treści ustępów z książki. Szkółka Część II. Ćwiczenia piśmienne: Odpisy, dyktaty, odpowiedzi na pytania, streszczenie ustępów opracowanych.

Z rachunków: Cztery działania na liczbach całych w zakresie 1000. Tabliczka mnożenia. Rachunek z miasta. Rachunek z pamięci i piśmiennie. Poznanie miar, wag i monet.

Śpiew pieśni kościelnych.

W oddziale III.

Z religii jak w oddziale I.

Z języka polskiego: Czytanie z objaśnianiem ustępów treści rzeczowej i historycznej, powiastek i ustępów poetycznych z czytanki dla klasy III. szkół ludowych. Ćwiczenia w czytaniu kursorycznem. Pisanie kart korespondencyjnych, listów, przekazów pocztowych etc. Treść zastósowana do spraw rodzinnych i potrzeb praktycznych.

Z rachunków: Ćwiczenia ustne i piśmienne w zakresie rachunku praktycznego gospodarskiego.

Śpiew pieśni kościelnych.

VI.

Ćwiczenia religijne. Prócz nauki religii w każdą niedzielę odbywały się nadto wspólne rekolekcye wielkanocne 23 lutego, 2, 9 i 16 marca 1913. Następnie przystępowały uczenice do spowiedzi św. wielkanocnej.

VII.

Wypożyczanie książek: W myśl § 18 statutu szkolnego, założona przez krakowskie Towarzystwo oświaty ludowej z chwilą otwarcia szkoły wypożyczalnia książek, obejmuje 604 dzieła w 626 tomach dla użytku uczenic, które za zgłoszeniem się otrzymują do domu książki do czytania.

VIII.

Przybory szkolne: książki, tabliczki, zeszyty, papier, atrament otrzymują uczenice bezpłatnie w szkole.

IX.

Uroczyste zakończenie roku szkolnego odbyło się w dniu 15 czerwca 1913 r. o godzinie 3 popołudniu, w sali szkolnej na I. piętrze na Smoleńsku.

Na uroczystość przybyli: ks. Dr. Ludwik Jurgowski, komisarz książęco-biskupi; Dr. Kazimierz Lubecki, wiceprezes Towarzystwa Oświaty Ludowej, szambelan papieski; p. Józef Lorenz, inspektor szkolny okręgowy i inni goście. Po modlitwie popisywały się uczenice z religii, języka polskiego, rachunków i gospodarstwa domowego. Po popisie odczytano klasyfikacyę i rozdano nagrody pie-

P. T.

Przesyłając **Sprawozdanie z działalności w roku 1913** wraz z czekiem pocztowym, upraszamy usilnie o **nadesłanie wkładki, oraz o łaskawe zjednywanie nowych członków naszemu Towarzystwu.**

W Krakowie, w czerwcu 1914.

Zarząd Główny Towarzystwa Oświaty Ludowej
Kanonicza 19

Józef Gancarczyk
sekretarz

Ks. Dr. Adam Podwin
przewodniczący.

żne oraz w książkach do czytania różnej treści. Rozdano ogółem 97 nagród.

Ks. Dr. Jurgowski imieniem Księcia Biskupa, Dr. Lubecki imieniem Towarzystwa Oświaty Ludowej i p. inspektor szk. Lorenz imieniem p. Delegata Namiestnika, podziękowali dyrektorowi i gronu nauczycielskiemu za sumienną pracę, zachęcając uczenice do dalszego korzystania ze szkoły.

Uroczystość zakończono odśpiewaniem pieśni kościelnej.

W Krakowie, dnia 15 czerwca 1913.

J. Maciołowski.

WYKAZ CZŁONKÓW
Zarządu Głównego Krakowskiego Towarzystwa Oświaty Ludowej.

Protektor:

Najprzewielebniejszy X. Dr. Adam Stefan Sapieha,
Książę-Biskup krakowski.

Prezes:

Ks. Dr. Adam Podwin, kanonik katedralny.

Członkowie:

Dr. Józef Brzeziński
Józef Gancarczyk
Ks. Dr. Józef Kaczmarczyk
Ks. Ludwik Kasprzyk
Marya Kośmińska
Tadeusz Langie
Dr. Kazimierz Lubecki
Ks. Jan Masny
Konrad Mościcki
Dr. Józef Muczkowski
Emilian Ostachowski
Ks. Dr. Franciszek Paryło
Franciszek Pawłowski
Franciszek Książę Radziwiłł
Dr. Witold Rubczyński
Dr. Edward Schnayder
Stanisław Seroczyński
Dr. Stanisław Tomkowicz
Seweryn Udziela
Ks. Ignacy Woźniczka.

Komisya kontrolująca:

Antoni Czałczyński
Eustachy Hałaciński
Wojciech Miętka
Józef Müller.